

Katrín Jakobsdóttir forsætisráðherra

Bjarni Benediktsson fjármála- og efnahagsráðherra

Sigurður Ingi Jóhannsson innviðaráðherra

6. júní 2023

Efni: Mótmæli gegn ítrekuðum kjaraskerðingum dómara

Dómarafélag Íslands vísar til boðaðra aðgerða gegn verðbólgu hér á landi þar sem meðal annars er gert ráð fyrir að 4. mgr. 44. gr. laga nr. 50/2016 um dómstóla, sem kveður á um að laun dómara skuli 1. júlí ár hvert hækka miðað við „hlutfallslega breytingu á meðaltali reglulegra launa starfsmanna ríkisins fyrir næstliðið almanaksár“, verði með lögum vikið til hliðar. Fyrir liggur að dómarar eiga á grundvelli þessa lagaákvæðis von á því að laun þeirra hækki um rúm 6%. Sú hækkun hefði í raun átt að vera 7,1% ef viðmiðum um endurskoðun launa dómara hefði ekki verið breytt af Fjársýslu ríkisins 1. júlí 2022 eins og síðar verður vikið að. Gangi boðaðar skerðingar á kjörum dómara eftir munu laun dómara þess í stað aðeins hækka um 2,5%. Hér er því um fyrirhugaða skerðingu að ræða á lögbundnum rétti dómara til leiðréttingar launa til samræmis við hlutfallslegar launahækkunar annarra ríkisstarfsmanna sem þegar hafa komið til framkvæmda.

Í því sambandi er vert að taka fram að þau rök, að dómarar og aðrir embættismenn eigi ekki að vera leiðandi þegar kemur að launahækkunum og að af þeim sökum sé farið fram með þessa aðgerð, halda ekki. Ákvæði 4. mgr. 44. gr. laga um dómstóla gerir þvert á móti ráð fyrir að laun hækki til samræmis við launaþróun ríkisstarfsmanna, það er hækki til samræmis við launahækkunar ríkisstarfsmanna sem þegar eru komnar fram. Markmiðið að baki lagaákvæðinu var meðal annars að laun dómara yrðu gagnsæ og fyrirsjáanleg auk þess að koma í veg fyrir óskýrar launaákvæðanir.

Dómarafélag Íslands minnir á að dómarar skulu vera sjálfstæðir í störfum sínum og óháðir öðrum þáttum ríkisvaldsins, sbr. 2., 59., 61. og 1. mgr. 70. gr. stjórnarskrárinnar og 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994. Í athugasemdum með frumvarpi til stjórnarskipunarlaga nr. 97/1995 er rakið að áskilnaður 1. mgr. 70. gr. stjórnarskrárinnar um óháða dómstóla feli í sér að dómstólar eigi að vera sjálfstæðir og „ekki háðir öðrum þáttum ríkisvaldsins“. Er skírskotað til þess að „kjör sem dómendum eru tryggð“ séu einn af efnisþáttum í mati á hvort dómstólarnir teljist sjálfstæðir þannig að fullnægt sé kröfum stjórnarskrárinnar. Er það meðal annars í samræmi við tilmæli ráðherranefndar Evrópuráðsins nr. R (94) frá 13. október 1994 um sjálfstæði, skilvirkni og hlutverk dómenda.

Gangi fyrirhugaðar breytingar eftir yrði það í þriðja sinn á rétt rúmum þremur árum sem dómarar þyrftu að sæta því að laun þeirra séu skert, en með 20. gr. laga nr. 25/2020 var launahækkun dómara í samræmi við 4. mgr. 44. gr. laga um dómstóla frestað frá 1. júlí 2020 til 1. janúar 2021. Þá var

viðmiði við endurskoðun launa dómara breytt til lækkunar með ákvörðun fjármála- og efnahagsráðuneytisins, sem boðuð var með bréfi Fjársýslu ríkisins 29. júní 2022 og tók gildi 1. júlí sama ár, og dómarar að auki endurkrafðir um það sem ráðuneytið taldi vera ofgreidd laun þeirra. Með dómi Héraðsdóms Reykjavíkur 15. maí síðastliðinn í máli nr. E-3847/2022 voru framangreindar ákvarðanir ráðuneytisins ógiltar. Íslenska ríkið hefur óskað eftir leyfi til að áfrýja þeim dómi til Hæstaréttar Íslands.

Með réttu má halda því fram að dómstólar hér á landi séu ekki fyllilega sjálfstæðir í störfum sínum ef löggjafarvald og framkvæmdarvald skerða ítrekað lögbundin launakjör dómara.

Dómarafélag Íslands skorar því á ríkisstjórn Íslands að hverfa frá fyrirhugaðri skerðingu á lögbundinni hækkun launa dómara 1. júlí næstkomandi.

Virðingarfyllst,

f.h. stjórnar Dómarafélags Íslands

Kristbjörg Stephensen